

APLICAREA PEDEPSEI PENTRU INFRAȚIUNEA NECONSUMATĂ

APPLICATION OF THE PENALTIES FOR UNCOMPLETED CRIME

Dragoș CAZAN,

specialitatea Drept, gr. D 2401,

Coordonator științific: **Dumitru CALENDARI**, dr., lector univ.,
Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
al Universității Tehnice a Moldovei

Rezumat: *Articolul analizează instituția aplicării pedepsei pentru infracțiunea neconsumată, astfel cum este reglementată de articolul 81 din Codul Penal al Republicii Moldova, cu accent special pe norma imperativă din alineatul (4), potrivit căreia detențiunea pe viață nu se aplică pentru pregătirea de infracțiune și tentativa de infracțiune. Sunt examinate toate alineatele articolului 81, raportul dintre acestea, fundamentele principiale ale interdicției și implicațiile practice ale aplicării acestei norme în procesul de individualizare a pedepsei.*

Cuvinte-cheie: *infracțiune neconsumată, pregătire de infracțiune, tentativă de infracțiune, aplicarea pedepsei, detențiune pe viață*

Abstract: *The article analyzes the institution of applying punishment for the unconsummated crime, as regulated by Article 81 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, with special emphasis on the imperative norm in paragraph (4), according to which life imprisonment does not apply to the preparation for crime and the attempted crime. All paragraphs of Article 81 are examined, along with the relationship between them, the principled foundations of the prohibition, and the practical implications of applying this norm in the process of individualizing punishment.*

Keywords: *unconsummated crime, preparation of a crime, attempted crime, application of the sentence, life imprisonment*

Infrațiunea neconsumată cuprinde două forme distincte, reglementate separat de Codul Penal. Prima dintre acestea este pregătirea de infracțiune, definită de articolul 26 ca procurarea, fabricarea sau adaptarea mijloacelor ori instrumentelor, sau crearea intenționată, pe altă cale, de condiții pentru săvârșirea infracțiunii intenționate, dacă aceasta nu a fost dusă până la capăt din cauze independente de voința făptuitorului. Pregătirea se situează la un stadiu incipient al activității infracționale: făptuitorul nu a trecut încă la executarea nemijlocită a infracțiunii, ci doar a creat premisele materiale sau organizatorice necesare pentru aceasta.

Cea de-a doua formă este tentativa de infracțiune, reglementată de articolul 27, care constă în acțiunea sau inacțiunea intenționată îndreptată nemijlocit spre săvârșirea infracțiunii, dacă aceasta nu a fost consumată din cauze independente de voința făptuitorului. Spre deosebire de pregătire, tentativa presupune că făptuitorul a trecut deja la executarea infracțiunii, însă aceasta a fost întreruptă sau nu și-a produs efectul. Din perspectiva pericolului social, tentativa este considerată mai gravă decât pregătirea, întrucât făptuitorul se afla mai aproape de consumarea rezultatului infracțional.

Ambele forme presupun în mod obligatoriu existența intenției directe — făptuitorul urmărește producerea rezultatului infracțional, fără de care nu poate fi reținută nicio formă a infracțiunii neconsumate. Doctrina penală subliniază că imprudența sau intenția indirectă

nu sunt compatibile cu noțiunea de infracțiune neconsumată, întrucât acestea nu implică urmărirea unui rezultat determinat.

Articolul 81 alineatul (1) din Codul Penal stabilește regula generală de individualizare a pedepsei pentru infracțiunea neconsumată: la aplicarea pedepsei se ține cont de circumstanțele în virtutea cărora infracțiunea nu a fost dusă până la capăt. Această prevedere impune instanței de judecată o obligație specifică de analiză a situației concrete, distinctă de obligația generală de individualizare a pedepsei. Instanța trebuie să identifice și să evalueze motivele pentru care infracțiunea nu a ajuns la consumare: intervenția organelor de ordine publică, rezistența sau reacția victimei, eroarea făptuitorului cu privire la mijloacele folosite ori, în cazul tentativei voluntare, decizia proprie a acestuia de a abandona activitatea infracțională.

Aceste circumstanțe nu sunt enumerate exhaustiv de lege, lăsând instanței posibilitatea de a aprecia de la caz la caz. Totuși, importanța lor nu trebuie subestimată: circumstanța că fapta a fost întreruptă din cauze obiective, independente de voința făptuitorului, poate indica un pericol social mai mare al acestuia față de cel care s-a retras voluntar. Doctrina penală consideră că retragerea voluntară — atunci când este sinceră și completă — poate constitui o circumstanță atenuantă suplimentară față de reducerile obligatorii prevăzute de alineatele următoare.

Alineatul (2) al articolului 81 stabilește că mărimea pedepsei pentru pregătirea de infracțiune ce nu constituie o recidivă nu poate depăși jumătate din maximul celei mai aspre pedepse prevăzute de articolul corespunzător din Partea specială a Codului Penal pentru infracțiunea consumată. Alineatul (3) prevede că mărimea pedepsei pentru tentativă de infracțiune ce nu constituie o recidivă nu poate depăși trei pătrimi din același maxim. Această gradare — $\frac{1}{2}$ pentru pregătire, $\frac{3}{4}$ pentru tentativă — reflectă logic diferența de pericol social dintre cele două stadii: pregătirea, situată mai departe de consumare, atrage o reducere mai mare, în timp ce tentativa, mai apropiată de producerea rezultatului, beneficiază de o reducere mai mică.

Este esențial de subliniat că aceste limite sunt obligatorii și absolute în ceea ce privește maximul pedepsei: instanța nu poate aplica o pedeapsă care să depășească pragurile stabilite de alineatele (2) și (3), indiferent de gravitatea faptei sau de persoana infractorului. Limita minimă a pedepsei rămâne cea prevăzută de articolul corespunzător din Partea specială, cu excepția cazului în care circumstanțele atenuante impun coborârea sub aceasta.

Alineatul (4) al articolului 81 dispune în mod expres: pentru pregătirea de infracțiune și tentativa de infracțiune detențiunea pe viață nu se aplică. Această normă reprezintă punctul culminant al regimului juridic al infracțiunii neconsumate și se distinge prin caracterul său absolut: nu comportă nicio excepție și nu lasă nicio marjă de apreciere instanței. Ea operează indiferent de natura sau gravitatea infracțiunii față de care s-a întreprins pregătirea sau tentativa, inclusiv în cazul infracțiunilor excepțional de grave — omor calificat, terorism, trădare de patrie — pentru care Codul Penal prevede detențiunea pe viață ca sancțiune alternativă.

Rațiunea acestei interdicții absolute rezidă în principiul proporționalității pedepsei cu gravitatea faptei comise. Detențiunea pe viață este sancțiunea supremă din ierarhia pedepselor prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova, iar aplicarea ei presupune că fapta a atins cel mai înalt grad de pericol social și că pericolul social s-a materializat în integralitate prin producerea rezultatului infracțional. Ori, prin definiție, infracțiunea neconsumată nu a produs rezultatul urmărit — fie că este vorba de pregătire, în care executarea nici nu a început, fie că este vorba de tentativă, în care executarea a început dar nu s-a finalizat. A aplica detențiunea pe viață în aceste condiții ar însemna a trata în mod

egal situații cu un grad de pericol social calitativ diferit, ceea ce ar contraveni principiului echității penale.

Din perspectiva principiului umanismului dreptului penal, interdicția aplicării detențiunii pe viață pentru infracțiunea neconsumată reflectă recunoașterea de către legiuitor a faptului că, indiferent de gravitatea intenției infracționale, absența rezultatului consumat justifică o sancțiune mai blândă. Această abordare este consecventă cu filosofia dreptului penal modern, care urmărește nu doar sancționarea faptelor comise, ci și prevenirea săvârșirii unor noi infracțiuni și corectarea comportamentului infractorului.

Practic, aplicarea normei din alineatul (4) în cauzele concrete presupune că, ori de câte ori o persoană este judecată pentru pregătire sau tentativă la o infracțiune pentru care legea prevede alternativ detențiunea pe viață sau închisoarea pe un termen determinat, instanța este obligată să aplice exclusiv pedeapsa închisorii, în limitele reduse impuse de alineatele (2) și (3). Spre exemplu, dacă pentru infracțiunea consumată legea prevede închisoare de la 20 la 25 de ani sau detențiune pe viață, în cazul tentativei instanța va putea aplica maximum $\frac{3}{4}$ din 25 de ani, adică maximum 18 ani și 9 luni închisoare, detențiunea pe viață fiind exclusă.

Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova a confirmat prin hotărârile sale interpretarea și aplicarea corectă a normelor din articolul 81, subliniind obligativitatea instanțelor de a verifica în fiecare cauză stadiul de realizare a activității infracționale înainte de a proceda la individualizarea pedepsei. Instanțele de judecată sunt ținute, în primul rând, să stabilească dacă fapta reținută constituie o infracțiune consumată sau una neconsumată și, în al doilea rând, să aplice în mod strict limitele prevăzute de alineatele (1)-(4) ale articolului 81, fără posibilitatea de a le ignora sau de a le deroga.

Interdicția din alineatul (4) este, în acest context, una dintre cele mai clare și mai ferme obligații impuse instanțelor: dacă fapta a rămas la nivel de pregătire sau tentativă, detențiunea pe viață nu poate fi pronunțată, indiferent de orice alte împrejurări. Nerespectarea acestei norme constituie o eroare de drept de natură să atragă casarea hotărârii pronunțate.

Articolul 81 din Codul Penal al Republicii Moldova constituie un sistem coerent și echilibrat de individualizare legală a pedepsei pentru infracțiunea neconsumată. Alineatul (1) obligă instanța să analizeze circumstanțele concrete ale nefinalizării infracțiunii; alineatele (2) și (3) instituie limite maxime obligatorii, diferențiate după stadiul activității infracționale; iar alineatul (4) consacră interdicția absolută a detențiunii pe viață pentru pregătirea de infracțiune și tentativa de infracțiune.

Norma din alineatul (4) reprezintă expresia cea mai clară a principiilor proporționalității, echității și umanismului în dreptul penal al Republicii Moldova. Prin această regulă, legiuitorul garantează că sancțiunea supremă rămâne rezervată exclusiv infracțiunilor consumate, în care pericolul social s-a materializat integral, asigurând astfel că sistemul de justiție penală tratează fiecare faptă în raport cu gravitatea sa reală, și nu cu simpla intenție a făptuitorului.

Bibliografie:

1. Barbăneagră A. et al. Codul penal comentat și adnotat. Chișinău: Cartier, 2005, p. 202.
2. Barbăneagră A. et al. Codul penal comentat și adnotat. Chișinău: Cartier, 2005, p. 204.
3. Botnaru S., Șavga A., Grama M., Grosu V. Drept penal. Partea generală. Chișinău: Cartier juridic, 2005, p. 286.
4. Codul Penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002, art. 26, publicat în Monitorul Oficial nr. 128-129 din 13.09.2002.

**„Oportunități de implicare a tinerilor în procesul de cercetare”,
Ediția a VI-a, 2026, Cahul**

5. Codul Penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002, art. 27, publicat în Monitorul Oficial nr. 128-129 din 13.09.2002.
6. Codul Penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002, art. 81 alin. (1), publicat în Monitorul Oficial nr. 128-129 din 13.09.2002.
7. Codul Penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002, art. 81 alin. (2), publicat în Monitorul Oficial nr. 128-129 din 13.09.2002.
8. Codul Penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002, art. 81 alin. (3), publicat în Monitorul Oficial nr. 128-129 din 13.09.2002.
9. Codul Penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002, art. 81 alin. (4), publicat în Monitorul Oficial nr. 128-129 din 13.09.2002.
10. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 11 din 24.12.2012 cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind tentativa de infracțiune, pct. 18.
11. Ulianovschi Gh. Drept penal. Partea generală. Chișinău: Tipografia Centrală, 2014, p. 313.
12. Ulianovschi Gh. Drept penal. Partea generală. Chișinău: Tipografia Centrală, 2014, p. 316.